

לעילוי נשמות
יומטוב בן אסתר אליאסי ז"ל
שרה בת חוה כחלון ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

"מסע" ?!

עיון בפרשת השבוע על פי "התורה והמצוה" למלבי"ם

שיש בין מסע למסע, ובנפשיות היא ההרגשה המרגעת, העוצרת את ההתנועעות הבלתי פוסקת, לשם היסוד של המטרה העליונה, קביעות האורה ובסיסיותה בערכה. ובודאי שאלה שתי ההכרות הן הנה היסודות של האוצר העליון, אשר ליראת ד', הגנוזה בבית גנוזו של הקב"ה, היראה התחתונה והיראה העליונה, שהתחתונה היא מתיראת שלא תרד מטה מטה, ומתוך כך היא מתאמצת בעליותיה התדירות, והעליונה היא מתיראת שלא תהרוס אל על יותר מהחוג המתאים לה, שלא תאבד בזה את המנוחה המבססת כל טוב. בעת ההתרומומות העליונה אשר להתפילה השלמה, צריכים להיות מופיעים לפנינו אלה שני חזיונות הקודש, בעצם עוזם ותפארתם. ואנו מזכירים בזה: מה טובו אוהליך, המביעים את הכנת ההעתקה התדירית, המסע העליון המוכן להעלות את הכל בעילוי אחר עילוי, לשאוף לרוממות קודש, יעקב, מצד הויתך הראשונה בזמן ומצערה במעלה, שיראתך התחתיתית היא צריכה להיות נאזרת תמיד בגבורת אומץ, שלא לרדת כ"א לעלות, – ויותר מזה יסוד הופעתך הרוממה ביראה העליונה, שלא לאבד את הטוב העליון מצד רוב התפרצות אורו, שלא לזנח את תוכן המנוחה המקליט כל טוב ואושר עליון עדי עד, היראה העליונה המתיראת מהעליה המופרזת, ובתוך ההכנה המוחלטת, להתעלות הקדושה התדירית, תופסת היא את יסוד השיכון, העמדה המקומית בכל יקרת תפארתה, משכנותיך ישראל. בהוסדן יחד שתי שאיפות עילאות אלו בכל מילואן וטובן, יוצג לנו הטוב המאושר בכל חוסן יקר, עד לכדי ההבעה של השתוממות הפלא העליון, שאנו אומרים לקבוץ הנהדר הזה המתאים יחד: מה טובו. מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל.

פקודי ויכס הענן את אהל מועד וכו' ואמר שם שבהעלות הענן יסעו ב"י, ובא פה להשלים ענין זה בכל פרטיו, ... (יט-כ) ובהאריך הענן וכו' ויש אשר יהיה הענן וכו', עוד מודיע דבר אחר, שע"י שנסיעתם וחנייתם במק"א היה נגבל ע"י צווי ה' ופקודתו נחשב להם תמיד כמקיימים מצות ה' וקבלו עליהם שכר, והיה בזה הבדל בין עת החניה ובין עת הנסיעה, שבעת החניה קיימו מצות ה' בשב ואת במה שלא נסעו מן המקום בלא רשות וקיימו מצות ל"ת, וזה נחשב להם לזכות כי ישב ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כעושה מצוה, וז"ש ובהאריך הענן ימים רבים שאז לא קיימו מ"ע בקום ועשה, בכ"ז נחשב להם לזכות במה ששמרו את משמרת ה' ולא יסעו שהשמירה הוא תמיד במצות ל"ת והיה להם זכות מה ששמרו מצות ל"ת שלא יסעו, ויש אשר יהיה הענן ימים מספר, אז היה להם זכות אחר שקיימו שני מ"ע, [א] בעת החניה שעל פי ה' יחנו בכל פעם, [ב] בעת הנסיעה שעל פי ה' יסעו, ומ"ע גדולה ממצות ל"ת כי הוא בקום ועשה:

5. עולת רא"ה א' עמ' מ"ב-מ"ג
מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל. ההשתלמות המאושרת, שאליה ראוי שיכסוף האדם תמיד בכל חייו בלא הרף, היא מיוסדת על שתי בחינות יסודיות, שהן כבסיסים המעמידים את כל חמדות עולמים. האחת היא העטרה העליונה של כל מעלה, להיות האדם שואף תמיד להתעלות, לעלות אל על במעלות הקודש, להוסיף חכמה ודעת קדושים רבה, להיות מואר באור זיו דעת ד' ועוזו, באור טהרה וקדושה, הבאה מתוך תוספות חכמה ודעת, מתוך הזדככות רגש ורעיון, מתוך תגבורת האצילות הנפשית הלך וגבור. והשניה היא הבסיסיות של העמדה, התכן השומר את המצב, שלא יהורס, שבכללו הוא התכן המקיים את תשוקת ההתעלות, הנותן מנוחה לשיא גליה, והקובע לנשמה מקום של מנוחה, לבלי תהיה מהרסת למעלה מכל חקה. האוהל והמשכן, הם שני השמות של בית הדירה, העלול להיות מוכן למסעות, שמרשמים בתוכן הרוחני העליון את העליות הנכספות. האוהל מסמן את היסוד המטלטל, את הצביון של ההכנה אשר לתנועה, שכונתה היא תמיד השתנות ועליה לצד האושר העליון, לקראת הזיו של מעלה. והמשכן מסמן, אם גם בצורה המחוברת באיזה אופן להכנה של נסיעה, אבל דוקא את היסוד המנוחתו

1. שלמות מ', ל"ד-ל"ז

(לד) ויכס הענן את אהל מועד ויכבוד יהוה מלא את המשכן: (לה) ולא יכל משה לבוא אל אהל מועד כי ישכן עליו הענן ויכבוד יהוה מלא את המשכן: (לו) ובהעלות הענן מעל המשכן יסעו בני ישראל בכל מסעייהם: (לז) ואם לא יעלה הענן ולא יסעו עד יום העלאתו: (לח) כי ענן יהוה על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו לעיני כל בית ישראל בכל מסעייהם:

2. במדבר ט', ט"ז-כ"ג

(טו) וביום הקים את המשכן כסה הענן את המשכן לאהל העדת ובערב יהיה על המשכן כמראה אש עד בקר: (טז) כן יהיה תמיד הענן וכסו ובראה אש לילה: (יז) וקפי העלות הענן מעל האהל ואזורי כן יסעו בני ישראל ובמקום אשר ישכן שם הענן שם יחנו בני ישראל: (יח) על פי יהוה יסעו בני ישראל ועל פי יהוה יחנו כל ימי אשר ישכן הענן על המשכן יחנו: (יט) ובהאריך הענן על המשכן ימים רבים ושמרו בני ישראל את משמרת יהוה ולא יסעו: (כ) ויש אשר יהיה הענן ימים מספר על המשכן על פי יהוה יחנו ועל פי יהוה יסעו: (כא) ויש אשר יהיה הענן מערב עד בקר ויעלה הענן בבקר ונסעו או יומם ולילה ויעלה הענן ונסעו: (כב) או ימים או זודש או ימים בהאריך הענן על המשכן לישכן עליו יחנו בני ישראל ולא יסעו ובהעלתו יסעו: (כג) על פי יהוה יחנו ועל פי יהוה יסעו את משמרת יהוה שמרו על פי יהוה ביד משה:

3. רש"י שמות מ', ל"ח

לעני כל בית ישראל בכל מסעייהם. בכל מסע שהיו נוסעים היה הענן שוכן במקום אשר יחנו סס. מקום חנייתו אף הוא קרוי מסע וכן (בראשית יג) וילך למסעיו וכן (צמדכ לג) אלה מסעי. לפי שמקום החנייה חזרו ונסעו לכך נקראו כולן מסעות:

4. מלבי"ם במדבר ט', ט"ז-כ"ג

(טו) וביום הקים את המשכן, באשר רצה לספר מענין נסיעתם מהר סיני, הקדים לזה ענין הענן והחצוצרות שהיו סימנים ואותות להנסיעה, וספר תחלה מענין הענן, שכבר אמר בסוף